

Sukuhistoria

Hans Petter Vuolan sukuseura

**Aina
Alexandra**
1874-1874

**Kaarle Alma
Rikhard Louisa**
1871-1935 1875-1949

**Hans Wilma
Bjälmar Elvira**
1878-1940 1886-1969

**Johan
Emil**
1869-1885

**Otto Suoma
Eduard Aurora**
1880-1953 1882-1950

**Petter Engla
Oskar Gunilla**
1867-1937 1861-1926
**Aino
Sivä**
1903-1969

**Frans
Wainö**
1882-1913

**Alfred
Toivo**
1885-1885

**Hans Petter Maria
Vuola s. Katina**
1841-1895 1841-1921

**Isaak
Kustaanpoika
Vuola
(Huiskala)**
1812-1867

**Maria
Efraimintytär**
1810-1868

**Johannes
Kaarlenpoika
Katina**
1811-1866

**Maija Greta
Johanneksent.
Wannula**
1816-1881

**Gustaf
Simonpoika
Huiskala (Miro)**
1779-1842

**Efraim
Malinpoika
Tulpan**
1781-1820

**Carolus
Kaarlenpoika
Ahl**
1779-1860

**Johannes
Malinpoika
Wannula**
1790-1840

**Adonica
Simonintytär
Huiskala**
1784-1852

**Maria
Mikontytär**
1789-18XX

**Sara
Johannintytär**
177X-1846

**Adonica
Johanneksent.**
1792-18XX

Esipuhe

Hans Petter Vuolan sukuseura asetti jo toimintansa alkuaikoina tavoitteekseen sukhistorian julkaisemisen. Yhteistä käsitystä sen luonteesta ei silloin vielä ollut, mutta varojen kerääminen kirjan aikaansaamiseksi aloitettiin välittömästi. Vasta vuoden 1989 sukukokouksessa valittu historiikkitoimikunta hahmotteli tulevan kirjan koostumusta ja aloitti henkilö- ja perhekohtaisten tietojen keräämisen suvun nykyisiltä jäseniltä.

Kirjan tekemistä kannatettiin yleisesti, mutta käytännössä tiedon keruu ja tekstin saattaminen paperille osoittautui työlääksi, ja hanke lykkääntyi.

Kuluvan vuoden alussa sukuseuran hallitus ryhtyi lopulta konkreettisiin toimiin ja pyysi kirjan toimittajaksi ja kokoajaksi toimittaja Arja Talosen Kaarlen sukuhaarasta. Hänen tarmokkuutensa ansiosta hanke pystyttiin toteuttamaan näin nopeasti. Hänen apunaan aineiston kokoamisessa oli 1992 valittu sukukirjatoimikunta ja erityisesti siihen kuuluneet sukuhaarojen yhteyshenkilöt Markku Junnila (K), Rauno Vuola (J) ja Anneli Heikkilä (Ot) sekä Harry Höijärvi (O) toimikunnan puheenjohtajana.

Kädessäsi oleva SUKHISTORIAN ensimmäinen, ulkoasultaan vaatimaton painos täyttää tietyt tavoitteet, mutta jättää vielä toivomisen varaa ja kaipaa täydennystä. Laajasta sukututkimuksesta tässä on vain lyhyt tiivistelmä, ja suvun nykyisistä jäsenistä saadut tiedot ovat monin kohdin puutteelliset.

Kiitämme Mirja Silvennoista, joka on tehnyt perustavan työn suvun esipolvitutkimuksen kirjoittamiseksi. Hänen pitkäaikainen uurastuksensa on tuottanut laajan aineiston, joka on erinomainen lähde seuraavan painoksen kirjoittajalle.

Keväällä 1995

Reino Vuola
sukuseuran esimies

Toimittajalta

Sukuhistorian kokoaminen on antoisa mutta samalla hankala tehtävä.

Antoisa se on kiehtovuudessaan. Mitä enemmän asiaan paneutuu, sitä elävämmiksi esi-isät muuttuvat. Aihe tempaa mukaansa.

Hankala se on sen takia, että niin suuri osa aineistosta on muistikuvia. Jokainen muistelijä katsoo tapahtumia omien silmiensä kautta ja painottaa eri seikkoja omasta ajatusmaailmastaan ja omista elämänarvoistaan riippuen. Niinpä eri henkilöt voivat nähdä saman tapahtuman hyvinkin eri tavoin. Muistoissa ei ole ehdotonta totuutta.

Olen yrittänyt pitää mielessä, että tällainen sukuhistoria jo piankin jää meidän jälkeemme tulevien sukupolvien luettavaksi. Siinä tarkoituksessa olen selventänyt joitain sellaisia tekstikohtia, joita nyt elävät sukulaiset ehkä osaisivat tulkita, mutta tulevat sukupolvet eivät. Olen myös karsinut joitain hyvin yksityiskohtaisia tietoja esim. nykyisten lasten harrastuksista, jotta jäisi tilaa heidän myöhemmille, kenties paljon merkittävämmille tekemisilleen.

Vanhoissa papereissa nimien kirjoittaminen on horjuvaa. Henkilö on voinut itse kirjoittaa nimensä eri tavalla kuin se on kirkonkirjoissa. V-kirjaimen käyttö on vaihdellut maassamme historian eri aikoina. Olen kirjoittanut sukuhaarojen kantaisien nimet v- tai w-kirjaimella sen mukaan, miten he ovat itse nimikirjoituksensa kirjoittaneet: Oskari Wuola, Kaarle Wuola, Jalmar Wuola, Otto Vuola. Tosin Otto Vuolankin tiedetään nuorena käyttäneen w-kirjainta, mutta myöhemmin hän siirtyi Vuola-muotoon. Myös etunimistä esiintyy eri muotoja, esim. Hjalmar on myös Jalmar tai Jalmani.

Matrikeliosassa sukupolvet on numeroitu siten, että kantaisä Hans Petter Vuola on ensimmäistä sukupolvea, hänen neljä poikaansa toista polvea jne:

1. polvi	I	Hans Petter
2. polvi	II	(O), (K), (J), (Ot)
3. polvi	III	A, B, C ...
4. polvi	IV	1, 2, 3 ...
5. polvi	V	a, b, c ...
6. polvi	VI	a', b', c' ...
7. polvi	VII	a'', b'', c'' ...

Käytetyt lyhennykset: * = syntynyt, + = kuollut, Pso = puoliso

Sulkujen sisällä oleva paikkakunta perheen nimien perässä kertoo perheen asuinpaikan.

Arja Talonen

Esipuhe	2
Toimittajalta	3

ESIVANHEMPIEN HISTORIAA SUKUTUTKIMUKSEN VALOSSA

Tiivistelmä Hans Petter Vuolan ja Maria Katinan perheestä sekä heidän esivanhemiensa elämästä *Mirja Silvennoinen*

Sukututkijan saatesanat	4
Hans Petter Vuolan esivanhemmat	5
Taulu: Hans Petter Vuolan esivanhemmat	7
Maria Juhanantytär Katinan esivanhemmat	9
Taulu: Maria Katinan polveutuminen von Falkenbergien suvusta vuodelta 1450	11

ELÄMÄNTARINAT

Hans Petter Vuolan ja Maria Katinan elämänvaiheet <i>Mirja Silvennoinen</i>	12
Petter Oskar Wuolan ja hänen perheensä elämänvaiheet <i>Harry Höijärvi</i>	15
Karl Rikhard Wuolan ja hänen perheensä elämänvaiheet <i>Arja Talonen</i>	18
Hans Hjalmar Wuolan ja hänen perheensä elämänvaiheet <i>Aili Huhtamäki</i>	23
Otto Edvard Vuolan ja hänen perheensä elämänvaiheet <i>Anneli Heikkilä</i>	27

SUKUHAAROJEN MATRIKKELIT

Oskarin sukuhaara	29
Kaarlen sukuhaara	45
Jalmarin sukuhaara	63
Oton sukuhaara	75

SUKUSEURAN SYNTY JA TOIMINTA

Sukuseuran synty ja toiminta <i>Kerttu Mäkelä</i>	78
--	----

ESIVANHEMPIEN HISTORIAA
SUKUTUTKIMUKSEN VALOSSA

Tiivistelmä Hans Petter Vuolan ja Maria Katinan perheestä sekä heidän esivanhempiensa elämästä

Saatesanat

Lapsuudessani koin kaipauksena ja ikävänä isovanhempien puuttumisen. Kolme heistä oli kuollut jo ennen syntymääni, ja hartaista toiveistani huolimatta en koskaan ehtinyt nähdä isäni isää Petter Oskar eli Pekka Oskari Wuolaa.

Käynnit isäni veljen Yrjön perheessä Liedon Auralassa - joka oli ollut isäni lapsuudenkoti - herättivät minussa sukulaisuustunnetta Vuolan sukuun. Nuoruudessani pääsin kahdesti käymään Kalannissa Varhelan Vuolan talossa häissä, ja opin tuntemaan vuolalaiset välittöminä, vieraanvaraisina ja sukurakkaina ihmisinä.

Sodan jälkeen isäni Väinö Vuola tunsu kiinnostusta juuriensa etsimiseen ja hankki jo opaskirjaseen ryhtyäkseen sukututkimukseen, tutustuttipa hän minut pikkuserkkuunsa Valio Katinaan, joka halusi osaltaan auttaa tietojen hankkimisessa. Isän ajan vei kuitenkin shakin peluu, ja sukututkimustyö lopahti alkuunsa.

Asuin kaukana Varsinais-Suomesta ja tietoni ja yhteyteni isäni sukuun olivat kovin vähäisiä, joten tunsin tarvetta tehdä jotakin asian parantamiseksi. Kun liityin 1958 Myöhempien Aikojen Pyhien Jeesuksen Kristuksen Kirkkoon, oivalsin sukusiteiden merkityksen. Sain opastuksen sukututkimuksen aloittamiseksi, ja ryhdyin työhön. Sukututkimus valtasi mielenkiinnollaani minut. Siitä tuli iloa ja tyydytystä antava harrastus, joka myöhemmin johti myös haluun koota elossa oleva jälkipolvi yhteen.

Sukuseuramme jäsenten kannustamana nousi ajatus koota suvun perinteitä, tietoja esivanhempien elämästä sekä nykypolven tiedot kirjan muotoon, jotta arvokas aineisto voisi tulla jokaisen sukulaisen luettavaksi.

Tämä ensimmäinen kirjallinen yritys ei ole tieteellinen tutkielma, mutta se pyrkii antamaan jonkinlaisen kokonaiskuvan sukupolvien vaiheista ja sukuhaaroista. Toivon, että se innoittaisi lukijoita etsimään lisää tietolähteitä, joista saisimme täydellisemmän kuvan esivanhempiemme elämästä laajemman historian kirjoittamiseksi.

Haluan kiittää kaikkia suvun jäseniä, jotka ovat kannustaneet minua kokoamaan tietoja ja luovuttaneet haastattelujen muodossa muistojaan sekä arkistoistaan valokuvia, asiapapereita ja kirjallisuutta, joista olen voinut ottaa lainauksia ja siten kuvata menneiden sukupolvien kokemuksia.

Keväällä 1995

Mirja (Milla) Silvennoinen o.s. Vuola

Hans Petter Vuolan esivanhemmat

Ensimmäiset tiedot Vuolan suvun kantaisästä ovat kolmikymmenvuotisen sodan (1618-48) loppuvaiheilta, jolloin Ruotsi-Suomen kuningas Kustaa II Adolf suomalaisten miesten avustamana kävi voitokkaita taisteluja vallaten Saksan tärkeät vesireitit yhden toisensa jälkeen. Näin hän yritti vahvistaa laivastoherruutta Itämerellä - menettäen kuitenkin oman henkensä 1632 Lützenissä käydyssä kovassa taistelussa.

Sota vahvisti protestanttisen uskon säilymisen niin Saksan kuin Pohjoismaiden alueella, ja Westfalenin rauhassa 1648 Ruotsista tuli suurvalta, jonka täytyi ylläpitää suurta armeijaa puolustaakseen alueitaan. Suomesta otettiin miehiä enemmän kuin Ruotsista.

Ratsumies Sigfred Viirosta

Vehmaan kihlakunnan alueella Varsinais-Suomen pohjoisosassa sijaitsee Laitilan pitäjää, joka varhemmin tunnettiin Untamalana. Laitilan eteläosassa, likellä Kalannin (aiemmin Uusikirkko) rajaa on kylä nimeltä Mudainen (Mutainen). 1600-luvun puolivälin maakirjoissa on merkitty Mudaisten Wijro (Viiro)-nimisen talon omistajaksi **Ryttare Sigfred** (Ratsumies Sigfred). Hän siis oli ratsumiehenä Ruotsin armeijassa, rauhan aikana toimi maanviljelijänä. Tietolähteet ovat kovin puutteelliset 1690-luvulle asti, jolloin kirkonkirjat tällä seudulla alkavat; niinpä Sigfredin vaimon nimeä ei ole tallennettu, mutta eloonjääneitä lapsia on tiedossa neljä.

Vanhin poika **Erich** syntyi vuosien 1660-1665 välillä. Voimme olettaa, että Sigfredin isän nimi on ollut Erich (Eric), sillä maassamme on ikivanha tapa antaa ensimmäiselle poikalapselle isoisän nimi, vaikka poikkeuksia kyllä on. **Johan**-niminen veli on merkitty kastetuksi 27.5.1677. Hän eli Viiron talossa kuolemaansa asti 15.5.1750, veli-Erichin ottaessa isänsä tehtävän ratsumiehenä ja talon haltijana.

Siskoista ovat tiedossa **Walborg** (Vappu), kastettu 26.2.1682, ja **Karin**, s. 18.10.1685. Näiden nimet häipyvät Viiron talon kohdalta; on luultavaa, että he ovat tulleet naiduiksi talollisten poikien vaimoiksi tai kuolleet.

Vuoden 1701 maakirjassa sivulla 90 ilmaistaan Erich Viiron omistavan Laitilan (Letala) Mudaisissa kolmeneljäsosan manttaalin suuruisen rusthollin, jonka veroluvuiksi oli määrätty 11,7 ja 8, ja joka oli velvoitettu ylläpitämään rakuunaa n:o 122 hevosineen Vehmaan kihlakunnan komppaniassa yhdessä naapuritalon Huiskalan isännän kanssa. Oletettavasti Erich ei tuolloin enää itse toiminut ratsumiehenä. Mudaisista lähtenyt ratsumies oli luultavasti 1600-luvun suomalaisten ratsusotilaiden tapaan pukeutunut "luurankotakkiin" ja punaisiin housuihin, joissa oli keltainen raita.

Vuoden 1725 maakirjasta selviää, että Erichin poika **Matts Viiro** vastaa talon veronmaksusta yhdessä Henric Huiskalan kanssa. Veroäyryjä on 16:- ja -:10, ja talot ylläpitävät Hård-nimistä rakuunaa n:o 122 Vehmaan komppaniassa. Mattsin vaimo on Peitsalon Andersin (Antin) tytär **Margeta Antintytär**. Erichin nimeä ei esiinny enää kirkonkirjoissa. Hänen kuolemastaan ei ole mitään merkintää, mutta talon vanhaisäntä on saattanut menehtyä Isovihan aikana 1713-1721. Silloin venäläiset ryöstivät ja polttivat länsirannikon taloja, ja papit sekä kansa olivat pakotettuja pakenemaan joko Ruotsiin tai metsiin piilopirtteihin.

Rikas ja ylpeä Gustaf Huiskala

Neljännessä polvessa Viiron talon isäntänä toimii Mattsin esikoispoika Simon eli **Simon Viiro**, jonka vaimo on Seikolan talon esikoinen **Maria Matintytär** Laitilan Salon kylästä, vaikkakin syntynyt Kalannin puolella. Hän oli miestä 12 vuotta nuorempi. Pari vihittiin 1759, ja heille syntyi täysi tusina lapsia.

Ensimmäinen poika **Mathias** sai 1793 omistukseensa puoli manttaalia eli yhden kolmasosan Viiron talosta. Mathiaksella oli neljä tytärtä, joista kolmas, **Maria** peri isänsä omaisuuden, ja 1848 Marian poika **Matts Vilhelm** sai koko Viiron talon omistukseensa.

Viiron nykyinen isäntä ei kuitenkaan polveudu hänen jälkeläisistään, vaan on Simon Viiron nuorimmaisen pojan jälkeläinen. Tämä **Gustaf** (Kustaa) pääsi talonisännäksi naimalla kotitilansa veroisen naapuritalon Huiskalan

tyttären **Adonican**. Tosin Gustafin veli Henric oli ostanut samaisen Adonican siskolta yhden neljäsosa manttaalin Huiskalan taloa; kaksi neljäsosaa oli Adonican omistuksessa. Henric-veli oli kuitenkin poikamies, ja hänen kuoltuaan 1825 koko Huiskalan talo siirtyi Gustafin ja Adonican haltuun, *mikä teki Gustafin rikkaaksi ja ylpeäksi*.

Näihin aikoihin Lounais-Suomessa vaikutti voimakas herännäisyysliike Rukoilevaiset, joka iloisuudellaan vetosi varsinkin nuoriin. Liikkeen alkusysäyksenä oli ollut Santion Maunun piikatyttö Liisa Eerikintyttären väkevä lukukokemus, kun hän paimenessa kulkiessaan oli lukenut Dentin *Totisen kääntymyksen harjoitus* -nimistä kirjaa. Rukoilevaiset teroittivat vanhemmille kotiopetuksen tärkeyttä, ja liikkeen aatteet levisivät mm. opettajien välityksellä, jotka kuuluivat yleisesti rukoilevaisiin.

Huiskalan perheen kolmas poika **Isaak** innostui myös uskonnollisesta elämästä. Seuroissa hän tutustui heleä-ääniseen laulajatyttöön, **Maria Efraimintyttäre**n. Tämä oli piikana Kalannin Haukan kylän Arikkalan talossa. Keväällä 1835 hän siirtyi Huiskalaan ja meni vihille Isaakin kanssa. Marian isä räätäli **Efraim Matinpoika Tulpan** oli hukkunut tyttären ollessa kymmenvuotias, ja kun äiti, Sonkilan talon **Maria Mikontytär** meni uudelleen naimisiin, tytär oli 16-vuotiaana lähtenyt vieraille piiksi.

Virsirunoilija auttaa Vuolan talon ostossa

Tästä nuorten avioliitosta isä Gustaf Huiskala ei ollenkaan pitänyt, koska köyhä miniä tuli väärästä yhteiskuntaluokasta. Gustafin asenteet pojan naimapuuhiin ilmenevät F. M. Karrakosken kirjasta *Syntien leikkaaja* (WSOY, 1937). Siinä Karrakoski kuvailee paitsi Rukoilevaisten johtohahmoihin kuuluneen, virsirunoilijanakin tunnetun kalantilaisen **Efraim Jaakolan**, **Taatan**, toimintaa, myös muita liikkeessä mukana olleita henkilöitä. Kirjailijan vapaudella hän on muutellut henkilöiden nimiä, mutta kuitenkin Huiskalan Gustafisäntä, hänen poikansa Isaak ja tämän vaimo Maria ovat tarinasta melko varmasti tunnistettavissa.

Karrakosken tietämän mukaan Efraim Jaakola arvosteli Huiskalan isäntää sanomal-

la, ettei moinen säätyerottelu ole kristillisen opin mukaista, ja halusi auttaa nuoria tuleamalla Isaakille takaajaksi Vuolan tilan ostossa. Nimismies **Matti Vapola**, Isaakin lankomies Kalannin Mallusta oli lunastanut verorästeistä velkoihin joutuneelta edelliseltä omistajalta kolmasosa-manttaalin suuruisen Vuolan tilan. Vapola huu-tokauppasi tilan edelleen Turussa 29.12.1835, ja Efraim Jaakola huusi sen tuoreelle avioparille.

Kauppakirja vahvistettiin Kalannin Kallelasa 25.1.1836. Kauppahinta oli 2500 ruplaa. Tila luovutettiin *taloineen ja maineen sellaisena kuin se nyt on ottamatta mitään pois ja lisäämättä siihen mitään rusthollarinpoika Isaak Gustafinpojalle ja sen perillisille, omistaa ja ylläpitää laillisena omaisuutena*. Alla on Isaakin puumerkki. Isaak ja Maria muuttivat Mudaisten Huiskalasta Varhelan Vuolaan keväällä 1836, nuorikolla esikoislapsi sylissä.

Turun Sanomissa 24.9.1929, s. 6, jutussa "Rusthollarin poika ja piika" nimimerkki Kallenpoika kirjoittaa Vuolan talosta ja sen ahkerasta isäntäparista, Isaakista ja Mariasta. Vanha päärakennus oli rapistunut korjauskelvottomaksi, ja Isaak ja Maria rakensivat uuden kaksivuovinkisen, aumakattoisen talon ja kunnostivat puutarhan, jonne Efraim Jaakola istutti 50 omenapuun tainta kolmekerroksiseksi pengerettyyn rinteeseen. Kukkiessaan omenapuut olivat kylän nähtävyys. Talvisodan pakkaset 1940 tuhosivat omenatarhan.

Isaak oli perinyt isältään musikaalisuuden. Pelimannina hän soitti viulullaan monet häät, ja vaimo Maria tunnettiin "lauluposkisena naisena" seuroissa. Laulamisesta tuli Vuolan talon jälkipolvillekin yhteisten hetkien huvi, joillekin jopa ammatti.²

TAULU: HANS PETER VUOLAN ESIVANHEMMAT

- I **VIIRO Sigfred** 1621-9.6.1695
  - 1. Erich 1660-1725
  - 2. Johan 1677-1750
  - 3. Walborg 1682-?

- II **VIIRO Erich** 1660-1725
  - 1. Elisabeth 1687-1692
  - 2. Matts 1689-1770 & Margeta Antintytär
  - 3. Jöran Michel 1691-1762
  - 4. Michel 1693-1752, naimaton
  - 5. Maria 1695-1764 & Johan Jaakonpoika
  - 6. Erich 1697-1727
  - 7. Margareta 1699-?; elää vielä 1754, naimaton

- III **VIIRO Matts** 1689-1770 & Margeta Antintytär
  - 1. Simon 1725-1797 & Maria Matintytär
  - 2. Margeta 1727-? & Mårten Ollila
  - 3. Andreas 1728-?
  - 4. Elisabetha 1730-1764
  - 5. Georgius 1733-1734
  - 6. Valborg 1736-1736
  - 7. Valborg 1738-1768 & Johan Kaivola
  - 8. Lapsi ? -1741

- IV **VIIRO Simon** 1725-1797 & Maria Matintytär
  - 1. Elisabetha 1760-1760
  - 2. Mathias 1761-1837
  - 3. Erich 1763-1775
  - 4. Michael 1764-1794 & Elisabetha Anttila
  - 5. Andreas 1766- ? & Juliana Avolin
  - 6. Henric 1768-1768
  - 7. Johannes 1768-1809
  - 8. Maria 1770-1771
  - 9. Henric 1772-1825, naimaton
  - 10. Ulrica 1776- ?
  - 11. Maria 1777-1821 & Mathias Jutila
  - 12. Gustaf 1779-1842 & Adonica Huiskala

V HUIKALA Gustaf 1779-1842 & Adonica Huiskala

1. Gustaf Vilhelm 1807- ?
2. Maria Helena 1809- ? & Matti Wapola
3. Isaak 1812-1867 & Maria Tulpan
4. Anna Lisa 1814-1817
5. Johan Henrik 1816-1843
6. Carl Fredric 1821-1858 & Anna Lena Simula
7. Samuel 1823- ?
8. Lovisa Hedvig 1827- ?

VI VUOLA Isaak 1812-1867 & Maria Tulpan

1. Maria Gustava 1835-1839
2. Johan Frans 1838-1862
3. Hans Petter 1841-1895 & Maria Katina
4. Gustava Mariana 1844-1906 & David Rostedt
5. Amanda Serafina 1846-1865 & Samuel Ferdinand Hannula
6. Carl Gustaf 1850-1853

VII VUOLA Hans Petter 1841-1895 & Maria Katina

1. Petter Oskar 1867-1937
& 1) Engla Gunilla Hellman 2) Aino Siviä Leino
2. Johan Emil 1869-1885
3. Karl Rikhard 1871-1935 & Alma Lovisa Juhontytär Vestilä
4. Aino Alexandra 1874-1874
5. Hans Hjalmar 1878-1940 & Hilma Elvira Brunberg
6. Otto Edvard 1880-1953 & Suoma Aurora Söderlund
7. Frans Väinö 1882-1913
8. Alfred Toivo 1885-1885

Maria Juhantytär Katinan esivanhemmat

Maria Katinan esivanhempien tiedot isän, **Johannes eli Juhana Kaarlenpoika Katinan** puolelta löytyvät Kalannin pohjoisesta naapuripitäjästä Pyhärannasta. Tätä Pohjanlahden rannikkopitäjää kutsuttiin aiemmin nimellä Rohdainen, joka on myöhemmin jäänyt vain kylän nimeksi.

Kaikkein vanhimmat tiedot ovat 1500-luvun loppupuolelta. Kaukan kylässä sijaitsee Niemininen tila ja sen isäntä on noin vuonna 1580 syntynyt **Eric**. Tämän poika **Bertil eli Pärtyli** piti Niemen tilaa isänsä jälkeen.

Pärtylin poika, 1630-luvulla syntynyt **Christer eli Risto Pärtylinpoika** osti itselleen samasta kylästä Punna-nimisen talon ja avioitui **Walborg eli Vappu**-nimisen neidon kanssa. Heidän lapsistaan on tiedossa kuusi; nuorimmat **Jakob** ja **Christer Punna** jäivät isänsä kuoltua pitämään Punnan taloa, sen sijaan toiseksi vanhin, **Johan Ristonpoika**, peri tai osti isoisältään Niemen talon, joka pysyi saman suvun hallussa aina vuoteen 1929 asti.

Risto Pärtylinpojan ja Vapun esikoispojalle Matz Ristonpojalle hankittiin Karru-niminen kruunun tila naapurikylästä Valkamasta. Tästä **Matz Ristonpoika Karrusta**, joka syntyi noin 1660 ja kuoli 1716, ja hänen vaimostaan **Maria Juhontyttärestä** tuli Karrun haaran kantavanhemmat. Peräti kolme heidän lapsistaan on Vuolan suvun nykyisten jäsenten esivanhempia suoraan ylenevässä polvessa.

Julma ihmisvero

Lainaus Yrjö Homian 1945 ilmestyneestä kirjasta *Pyhämaan-Pyhärannan 300-vuotisvaiheita*, s. 120, paljastaa, kuinka vaikeita aikoja esivanhempamme joutuivat kokemaan Isovihan aikaan 1713-21:

Kaikkein synkimmän maineen on saanut Isovihan aikana pakosta suoritettu ihmisvero, joka venäläisten hallitusmiesten käskystä... otettiin Turun kenraalikuvernöörikunnasta. Kunkin manttaalin (= 1-4 taloa) tuli vuonna 1720 asettaa yksi sotamies venäläiseen sotaväkeen. Vapaaehtoisesti ei tietysti ketään saatu suostumaan. Oli käytettävä uhkauksia ja väkivaltaa nuoria miehiä ja heidän omaisiaan vastaan... Kaikkiaan karttui näitä manttaalimiehiä noin

1500. Heidät kuljetettiin Venäjälle ja kun alkoivat matkalla kapinoida, saivat monet heistä surmansa. Toiset näänntyivät Venäjän vankiloissa. Rauhan tultua palasi ainoastaan neljäsataa neljäkymmentä kolme miestä takaisin. Näitä manttaalimiehiä oli Matti (Matts) Karrun pojista kaksi, Elias ja Christian. He eivät palanneet takaisin.

Kolmas Matz Ristonpoika Karrun pojista, **Johannes Karru** jatkoi isänsä jälkeen tilanpitoa, ja hänen poikansa **Matti** lunasti tilan valtiolta omaksi verotilakseen 1770. Matin jälkeläiset jatkoivat 1860-luvulla talon pitoa Yli-Karru-nimisenä. Johannes Karrusta polveutuu **Petter Oskar Wuolan** vaimo **Engla Gunilla**. Tässä suvussa on joka polvessa kaksosia.

Toinen Matz Ristonpoika Karrun lapsista on **Walborg, Vappu**, syntynyt 1.1.1690, vihitty 1715 Siutilan talon pojan **Henrik Kallenpojan** kanssa. Tämä osti 1720 Tätilän ratsutilan eli rusthollin Valkaman kylästä. Heidän pojastaan **Micael Heikinpojasta** tuli rakuuna. Näin suvusta alkoi taas tulla sotilaita Ruotsin armeijaan. Ruvettuaan vanhempana lampuodiksi (maan vuokraajaksi) Micael muutti Kalannin Harikkalaan 1750-luvulla.

Sotilasuraa jatkoi Micael Heikinpojan vanhin poika **Carolus**, joka sai sotilasnimen **Ahl** ja joka oli sotilas n:o 101 Vehmaan kihlakunnan kompaniassa. Carolus Ahl oli syntynyt 26.1.1754 ja kuoli 1824. Hänet vihittiin 13.10.1776 **Valborg Antintyttären** kanssa, syntynyt 14.2.1739, kuollut 1809. Vaimon isä oli Valkaman Tätilän rakuuna **Anders Matinpoika**, jonka isä myös on Matz Ristonpoika Karru. Anders oli Matz Ristonpojan kuudes lapsi. Valborg Antintytär sai siis miehekseen tätinsä Valborg Matintyttären pojanpojan. Vaimo oli 15 vuotta miestänsä vanhempi, ja he saivat vain kaksi lasta, joista vanhempi poika oli sotilas n:o 103, **Johannes Palm**, joka kuoli Suomen sodassa 1808. Nuorempi poika Carolus (30.11.1779 -16.5.1860) opetteli räätälin ammatin ja otti sukunimekseen isänsä sotilasnimen Ahl. Käsityöläisillä piti olla sukunimi, tilalliset taas tunnettiin talon nimellä.

Pitäjänräätäli **Carolus eli Kaarle Kaarlenpoika Ahl** (30.11.1779-16.5.1869) opetti räätälin taidot velivainajansa pojalle **Carl**

Palmille, ja tämä jatkoi setänsä ammattia. Kaarle Kaarlenpoika Ahl osti Katinan yksinäistilan 2,5 km Kalannin kirkolta pohjoiseen ja ryhtyi maanviljelijäksi 1818. Hän oli 1809 (Suomen sodan päätyttyä ja Suomen siirryttyä Ruotsin vallasta tsaarinvallan alaisuuteen) avioitunut **Sara Juhontyttären** kanssa. Heille syntyi neljä lasta, **Johannes, Ulrika, Carl ja Maria**.

Valtiopäivämies Juhana Katina

Esikoinen **Johannes (Juhana) Kaarlenpoika Katina** (4.2.1811-8.5.1866) viljeli isänsä kanssa Katinan peltoja sekä toimi aktiivisesti pitäjän asioiden hoitajana. Hänet vihittiin 18.6.1840 Pyhärannassa **Maija Greta Juhontytär Hannulan** (17.2.1816-10.10.1881) kanssa, jonka suonissa virtasi sinistä verta. Tämän sukuhaaran juuria voidaan seurata aina 1100-1200-luvuille Baltianmaiden kautta saksalaisiin aatelissukuihin.

Kiertokoulut olivat alkaneet toimia seudulla jo 1762. Opetusta kannatettiin, ja Katinan väkikin harrasti yleistä sivistystä. Kerrotaan, että kerran tuotiin Juhana Katinan luettavaksi asiakirja, josta kukaan ei saanut selvää. Aikansa kirjoitusta tutkittuaan Juhana otti peilin ja rupesi sen kautta selkeällä äänellä lukemaan tekstiä, joka oli kirjoitettu latinaksi. Miehen taitavuus herätti sellaisen hämmästyksen, että vieläkin vanhat ihmiset käyttivät älykkyyden vertauksena sanontaa *Katina lukee latinaa ja pitää sen päiväistä platinaa*.

Viljo Hytönen kirjoittaa kirjassaan *Talonpoikaissäädyn historiaa* Juhana näin: *Katina, Juhana synt. 1811, talollinen Uudenkirkon (TI) pitäjästä, edusti 1863-1864 valtiopäivillä Vehmaan tuomiokuntaa. Lakivaliokunnan jäsen ja säädyn yksityisen valitusvaliokunnan varajäsen. Aikanaan oli hän seudun huomatuimpia maanviljelijöitä nauttien arvonantoa laajoissa piireissä; siksi lienee häntä ajateltu säädyn puhemieheksi valtiopäiville 1863-64. Itse puolestaan hän ei ollut siihen halukas.*

Juhana Katinan ja Maija Greta Hannulan lapset:

1. **Maria Juhantytär Katina** (12.1.1841-26.12.1921; tämä kuolinpäivä hautakivessä, kirkonkirjoissa toinen), vihitty **Hans Petter Vuolan** kanssa 21.6.1866.

2. Johan eli Juho Juhananpoika Katina (1843-1897), puoliso Maria Vilhelmina Kustaantytär.

3. Alexandra Juhantytär Katina, s. 21.6.1853; 1. aviomies Stefanus Juhonpoika Papu, 2. aviomies Abraham Victor Aula, myöhemmin Papu. ♂

**TAULU: MARIA KATINAN POLVEUTUMINEN ÄIDIN PUOLELTA
VON FALKENBERGIEN SUVUSTA WODELTA 1450**

XIV	Maria Katina
XIII	Maija Greta Hannula, vihitty 1840 Johannes Katinan kanssa
XII	Adonica Ytter, vih. 1813 Johannes Hannula
XI	Johannes Ytter vih. 1788 Catharina Aula
X	Anna Barbara Holmstedt vih. 1759 Henricus Ytter
IX	Anna Barbara von Falkenberg vih. 1728 Eric Holmstedt
VIII	Johan Gottfriedh v. Falkenberg (s. 1660 Laitilassa, k. 1717 Tukholmassa) vih. Anna Elisabeth Jordan
VII	Johannes Godfrid v. Falkenberg (s. 1626, k. 1674 Laitilassa) vih. 1651 Anna Barbara Tiesenhausen
VI	Gottfriederich v. Falkenberch (s. Brandenburgissa Saksassa, haudattu Laitilassa 1634) vih. Christina Jordan
V	Hans v. Falkenberch (eli Saksassa 1600-luvulla) vih. Anna Granbogen
IV	Christopher v. Falkenberch vih. Anna Bocks
III	Jurgen v. Falkenberch vih. Liber Blakenborch
II	Hans v. Falkenberch vih. Catharina Grifenberch
I	Didrich v. Falkenberch (eli Saksassa 1450) vih. D. v. Backlenten

ELÄMÄNTARINAT

Hans Petter Vuolan ja Maria Katinan elämänvaiheet

Kun **Hans Petter** syntyi Varhelan Vuolan talossa jouluaattona 1841, äiti **Maria** oli 31-vuotias ja isä **Isaak Kustaanpoika Vuola** 29-vuotias. Hans Petter syntyi perheen kolmantena lapseksi. Tosin Huiskalassa syntynyt esikoistytär oli kuollut kolme ja puolivuotiaana hinkuuskään. Mutta vajaa kolmevuotias isovelji **Johan Frans** iloitsi pikkoveljen syntymästä, samoin vanhemmat, joille pojan syntyminen tiesi myöhemmin apua talon töihin.

Niinpä Hans Petter aikanaan sai mm. olla hanslankarina, kun Vuolaan rakennettiin uusi kaksivuovinkinen päärakennus. Piha rakennettiin umpineliöksi. Luhtirakennus oli koristettu kauniisti leikatuin kaidepuuin.

Talo oli vaurastunut, kun Isaak-isä syksyisin ehti toimia liikemiehenä: hän välitti maakunnasta ostamiaan nautaeläimiä Uudenkaupungin "porjareille" (porvareille) ja toi kaupungista kahvia, sokeria, nisujauhoja ja suolaa, joita Maria-emäntä vuorostaan myi naapurin emännille ja kyläläisille.

Hans Petterin jälkeen perheeseen syntyi kaksi tytärtä, **Gustava** ja **Amanda**, sekä vielä viimeksi poika **Carl Gustaf**, jonka jokin lastentauti vei ennen kolmatta ikävuotta. Kuopuksen syntyessä äiti-Maria oli 40-vuotias.

Lukemista ja kristinoppia

Näihin aikoihin lasten koulunkäynti oli vielä kaksivuotisen kiertokoulun, lukukinkereiden ja kotiopetuksen varassa. Murrosikäisille oli alettu 1825 pitää rippikoulua, jonka läpikäyminen takasi pääsyn kirkolliseen avioliittoon.

Lukutaito ja kristinopin tiedot lienevät olleet vuolalaisilla hyvällä tolalla. Silti kynänkäyttö oli vielä harvinaista, eikä kynän omistaminenkaan ollut jokamiehen asia. Koulussa lapset käyttivät rihvelitaulua. Kansa käytti yleisesti nimen asemesta omaa puumerkkiä. Hans Petterin puumerkki muistutti w-kirjainta.

Hans Petterin nuoruusvuosina rippikoulua piti Kalannin ja Uudenkaupungin yhteinen rovasti, Pohjanmaalta tullut Vilhelm Heikel. Hän oli hyvin uudistusmielinen, etenkin kun oli käynyt Euroopasta mallia hakemassa. Seurakuntalaiset vastustivat hänen outoja ehdotuksiaan ja vaateitaan, jotka kiristivät kuntalaisten laihoja kukkaroja.

Heikelin aloitteesta Kalantiin rakennettiin uusi pappila 1858, vaikka pappi asui kaupungissa. Vuonna 1860 hän kuulutti kyläkoulujen perustamisvelvollisuudesta: *Mutta koska suurin osa läsnäolevista seurakunnan jäsenistä koko asiasta vastaan piti, arvellen, että ennenkin paitsi tuonkaltaisia kouluja on toimeen tultu... Jos esivalta niin vaatii, niin saa se myös niitä kustantaa* (F.M. Karrakoski: Kalannin kansanopetuksen ja kunnallishallinnon vaihteita, s. 17, 1949).

Kyläkoulujen rakentaminen siis vielä viipyi, vaikka keisari Aleksanteri II oli 1856 lausunut maallemme kansakoululaitoksen syntysanat. Vuolan isäntä oli samaa mieltä kuin muutkin talolliset, että *ylpistyisiväthän kerjuulla eläneet opettajat* (jotka olivat etupäässä rukoilevaisiin kuuluvia nuoria neitoja) *ja myös oppilaat ja tulisivat herraskaisiksi ja hylkäisivät talonpojan raskaan elämänuran* (Karrakoski).

Niin kasvatettiin Vuolan pojista topakoita talon isäntiä, joiden tehtävänä oli lapiolla ojia kaivaen pitää peltonsa kunnossa sekä yhteiskunnassa ja seurakunnassa pitää talonpoikien puolta. Elettiin vielä sääty-yhteiskunnan aikaa, ja jollei talonpoika puoliaan pitänyt, hän joutui mieron tielle. Tämän joutuivat talolliset seuraavalla vuosikymmenellä karvaasti kokemaan, kun luontokin kävi kovin kourin satoa verottamaan.

Rukoilevaisiin kuuluneet Vuolan Isaak ja Maria joutuivat lisäksi käymään kovan uskonkoetuksen. Vanhin poika Johan Frans oli 24-vuotias ja hänen piti kohta ottaa isännöyden, kun kuolema odottamatta korjasi hänet keväällä 1862.

Hans Petter ja Maria ottavat ohjat

Veljen kuolema pakotti Hans Petterin vakavasti miettimään vastuuta Vuolan isännöydestä. Kunnon emäntäkin olisi löydettävä, äidin veroinen, jotta talon toimet luistaisivat. Komea, punaposkinen ja vaaleatukkainen nuorukainen - niin kuin isänsäkin oli ollut - ihastuikin pian arvostetun valtiopäivämiehen Juhana Katinan tummatukkaiseen, pienikokoiseen Maria-tyttöreen. Laulu ja musiikki olivat näille nuorille yksi yhteinen hovin tuoja.

Syksyllä tai syyskesällä 1865 nuori pari oli virallisesti kihlautunut. Näin Vuolan ja Katinan sukujen siteet tulivat entistä kiinteämmiksi.

Isaak oli 53-vuotias ja tunsi jo voimiensa vähenevän. Kun poika toi näytille lupaavan morsiamen, Isaak päätti Maria-vaimonsa kanssa luovuttaa talon hallinnan nuorelleparille. Loka-kuun 17. päivänä 1865 tehtiin A.A. Forssellin avustamana kauppakirja, jolla Vuolan tila myytiin 4000 Smk:sta ja vanhuksille taattiin syytinki elämänsä loppupäiviksi. Kauppakirja sai lainvoiman vasta kun Hans Petterin ja Maria Katinan häät oli pidetty 21.6.1866.

Perheen nuorin tytär Amanda Serafina oli pitänyt kutervitua Hannulan talon Samuel Ferdinandin kanssa 18-vuotiaasta asti, ja syksyllä 1865 hänen huomattiin olevan raskaana. Häät valmistettiin syystöiden loputtua; Vuolan talon ensimmäiset häät pidettiin 2.11.1865. Juuri joulun alla Hans Petteristä tuli eno Samuel-pojalle. Nuori äiti kuitenkin menehtyi kovaan kuumeeseen viikon vanhan lapsensa viero-reen joulupäivänä.

Vanhempi sisko Gustava jäi taloon hoitamaan vanhempiaan sekä elokuussa 1866 syntynyttä poikaansa Johan Emiliä. Vanha Isaak eli vielä kovan hallakevään 1867, jolloin maasta ei ollut odotettavissa satoa ollenkaan, mutta syksyn surkeutta hänen ei enää tarvinnut nähdä. Seuraavana keväänä vaimo Maria haudattiin miehensä viereen.

Gustava avioitui 1869 David Rostedtin kanssa ja muutti Pyhärantaan Valkaman Tätilään, jonka he ostivat omakseen. Se on edelleen heidän jälkeläistensä hallussa.

Isaak ehti ennen kuolemaansa nähdä poikansa pojan **Petter Oskarin**, joka syntyi 22.3.1867. Sinä kesänä ei kesää ollutkaan. Tuli kato, puuastiateollisuus ja laivanrakentaminen lamaantuivat ja meriliikenne vähentyi, mikä kaikki aiheutti hätätilan. Kun kansalaiset eivät kyenneet saamaan rahaa manttaaliveroihin, valtio toimitti nimismiehen välityksellä pakokohuutokauppoja eli "ryöstöjä", kuten kalantilaiset niitä nimittivät.

Jupakka Männäisten koulusta

Vuolan nuori isäntäväki sentään selvisi veloistaan ankaran säästäväisyytensä, ahkeruutensa ja uskonsa turvin, mutta köyhien aikojen pai-

neet aiheuttivat suuren riidan talonpoikien ja virkamiesten välille Kalannin ensimmäisen kansakoulun rakentamisen yhteydessä Männäisiin 1873.

Karrakoski kertoo tapauksesta koululaitoksen kehitystä kuvaavassa kirjassaan. Nimismies Söderholm ja rovasti Heikel olivat teettäneet Jaakolalla ylen upean koulun piirustukset. Kuntakokouksessa talonpojat vastustivat hanketta ja ehdottivat tilalle Laitilaan rakennetun halvemman koulun piirustuksia. Hans Petter Vuola lähti yhdessä Isak Langrenin kanssa piirustuksia hakemaan henkikirjuri Rosendalilta Palttilasta, ja ne he esittivät koulukomitean puheenjohtajalle. Heidän esitystään ei otettu kuuleviin korviin. Seuraavana keväänä Heikel jäi pois kuntakokouksen esimiehen tehtävästä ja tilalle valittiin talollinen Johan Andola (Hans Petterin vaimon siskon mies). Nyt kuntakokouksessa oli valta kansalla.

Koulun rakennusurakka tarjottiin huutokaupalla tehtäväksi. Sitä ennen olivat talolliset jo tuoneet "tuhottomasti hirsia, palkkeja, lautoja ja kiviä". Nyt rakennuspaikalle menivät kuntakokouksen uudet miehet, heidän joukossaan Hans Petter Vuola ja Johan Katina. Esimies Andola keskeytti rohkealla äänellä huutokaupan, kielsi lain nimessä sen jatkamisen, koska nimismiestä ja komiteaa vastaan oli lähetetty valitus kuvemöörivirastoon. Nimismies poistui salkkuineen sanaakaan sanomatta. Kuntakokous erotti koulukomitean, uuden komitean puhemieheksi valittiin Johan Katina, ja ns. Vuolan piirustukset hyväksyttiin.

Nimismies ei kumminkaan antanut periksi, vaan valitti viraltapanosta kuvemöörivirastoon ja selviytyi voittajana. Karrakoski, s. 37: *Hävinneiden mielissä kyti vaatimus hyvityksestä, ja koulun lopullisia rakennustilejä tarkastettaessa se leimahti katkeraksi riidaksi.*

Hans Petter sai kovan kokemuksen kautta oppia kunnallista itsehallintoa ja sen velvoituksia.

On kesän kirkas huomen

Wuolan taloon (tähän aikaan ruvettiin nimessä käyttämään kaksoisvee-kirjainta) oli syntynyt kaksi poikaa lisää: **Johan Emil** 10.8.1869 ja **Karl (Kaarle) Rikhard** 9.10.1871. Neljäs lapsi